

УДК 783.6: 82-141 (477.87)

МІДЯНКА П. М.,
письменник,
лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка
с. Широкий Луг, Україна

**ПІВЦОУЧИТЕЛЬ, КАНТОР ЮГАСЕВИЧ:
ПОЕТИЧНІ РЕФЛЕКСІЇ**

Мідянка П. М. Півцоучитель, кантор Югасевич: поетичні рефлексії. У статті йдеться про власне розуміння життя і творчості Івана Югасевича, з'ясовуються причини навернення до діяльності відомого півце-учителя, визначається його роль у розвитку культури Закарпаття.

Ключові слова: Іван Югасевич, співаник, поезія, півце-учитель.

Медянка П. М. Пивцоучитель, кантор Югасевич: поэтические рефлексии. В статье речь идет о собственном понимании жизни и творчества Ивана Югасевича, выясняются причины обращения к деятельности известного Пивцо-учителя, определяется его роль в развитии культуры Закарпатья.

Ключевые слова: Иван Югасевича, песенник, поэзия, певцо-учитель.

Midianka P. M. Deacon, cantor Yuhasevych: poetic reflection. The article tells about the personal understanding of the life and work of Yuhasevych. The causes of addressing to deacon's creative work are investigated, his role in the culture of Transcarpathia is determined.

Keywords: Ivan Yuhasevych, a songbook, a cantor, poetry, a deacon.

© Мідянка П. М., 2015

Постановка проблеми. Десь у вихорі часу загубився мій поетичний текст «На мотиви «Співаника Івана Югасевича, дяка з Невицького», й через великий проміжок навряд чи я його можу відтворити, але пам'ятаю одну Югасевичеву приповідку «Із панями не мож з одної миси черешні їсти».

Виклад основного матеріалу. Не варто також танцювати від поетичної спадщини центральноукраїнських мандрівних дяків, бо вона досить віддалена від закарпатського тогочасного штукарства. У часи Угорського королівства священик та дяк були єдино письменними людьми серед руснаків. Якщо уважно подивитися описи парафій Мукачівської греко-католицької єпархії, то за шкільництво править повсюдна катехизація. Це 1806 рік. Однак, звідкись взялася далеко не підкадильна співанка: «Мараморош добрий варош, добре в ньому жити, ні попови, ні дякови не треба служити...».

Однак жодної парохії не можна було уявити без дяка. Канонік Гаджега в додатках «Опису руських церквей в Марамороши» писав, що в парохії Широкий Луг вісім років немає священика, дяк, коли треба, з Новоселиці приходить.

Канторська школа в Нодькарою (сучасна територія Румунії) готувала фахових псаломщиків для Мукачівської єпархії. Вони були освіченими за «Катехизисом» Іоанна Кутки, Біблією та іншими виданнями, що їх здійснював Андрей Бачинський.

Парафіяни забезпечували дяків земельними наділами. В матеріалах інтабуляції 1864 року містяться дані про «широколужанській фонд дяков». Нащадки широколужанського півце-учителя Стефана Русина й нині користуються землями того фонду.

Імена місцевих дяків залишилися в покрайніх записках богослужбових книг, на литті дзвонів, менше в історії просвітницьких рухів.

Наразі маємо дві непересічні постаті закарпатських канторів-півце-учителів: Іван Югасевич з Невицького та Іван Лугош з Колочава.

«Співаник» Івана Югасевича послужив добрим джерелом для «Угро-руських духовних віршів» у записках Володимира Гнатюка, що відкриває його «Етнографічні матеріали з Угорської Руси», які репринтним способом перевидано у 80-х роках «Руске слово» в Новому Саді.

Поезія духовно піднесена й вишукана:

*Повіч же ми, соловіє, правду,
Де я свого Спасителя найду?
Ци на горі, ци ли на долині
На крижовній висит древині...*

*Півцоучитель, кантор пан Джуган,
«Цвітна Тріод» зі стін Ставропігії...
Неділі сеї так виводив кант,
Аж плакали блаженні та благії*

Так колись писалося мені про наших дяків минулого, голосами яких і дотепер співають у храмах обох конфесій наші сучасники.

І «Співаник» Івана Югасевича, і «Перло дорогоцінне» Івана Лугоша складають ту неоціненну спадщину, яка єднає нас не тільки з простопінієм Києво-

Печерської лаври, де подвизався Мойсей Угрин, але й з красою того співу, що єдиним залишився в ірмосах, катавасях церков Мукачівської єпархії: в нас, на Підкарпатті, на Пряшівщині, у сербській Воєводині, навіть у змадяризованому Саболчі.

Висновки. З такими людьми незнищенна ні віра, ні духовність нашого народу...

МОДЕРНІЗАЦІЯ
ДО «СПІВАНІКА ІВАНА ЮГАСЕВИЧА»
З НЕВИЦЬКОГО. РІК 1988

*Не куплю машину,
А придбаю машингвера
Буду стріляти:
«Аби ня бог...» –
Балагури в фацет
У «Дзеркалці»...
Юлча втішалася,
Млосна, як мигдалевий куц
У севлюському парку навесні,
Теплим віє з країв Адріатики,
Обдає теплиною обличчя.
В тих «тайстрошів»,
Під полонинами на салатах
Повно машингверів,
Аж туристи близько зимарок
Ночувати бояться!
А «на мадярах»?!
Кожна челядина в чорному,
Ніби другий Могач чи Берестечко.
Віддавна така ноша заведена, –
Жартували закарпатці
З молодими росіяночками
В купе...
А горіхова Тиса в'юнилась!
Плескалися в хвилях лососі дунайські!
Від зелених узгір'їв потемніло
В очу...
Є така земля – Закарпаття,
Наш ірій предвічний.*

УДК 726: 27-523.42 (477.87)

ПРИЙМИЧ М. В.,
*кандидат мистецтвознавства,
доцент, докторант
Львівської національної академії мистецтв
м. Ужгород, Україна*

**ЦЕРКОВНЕ БУДІВНИЦТВО ІСТОРИЧНОЇ
МУКАЧІВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ КІНЦЯ ХVІІІ СТ.
ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ОРІЄНТИРІВ
ТА ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ЦЕРКВИ**

М. В. Приймич. Церковне Будівництво історичної Мукачівської єпархії кінця ХVІІІ ст. як відображення культурних орієнтирів та економічного стану церкви. У дослідженні розглядаються проекти церковних споруд, які датовано 1797 р. На підставі ретельного аналізу зроблено припущення, що серед зазначених зразків є креслення, які було надано Віденською державною архітектурною канцелярією для Мукачівської єпархії, частина яких справді лягла в основу храмового будівництва кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст.

Ключові слова: проекти, архітектура, церква, уніфікація, будівництво.

Приймич М. В. Церковное строительство исторической Мукачевской епархии конца ХVІІІ в. как отображение культурных ориентиров и экономического состояния церкви. В исследовании рассматриваются проекты церковных зданий, которые датировано 1797 г. На основании пристального анализа сделано предположение, что среди этих образцов есть черчения, которые были наданы Венской государственной архитектурной канцелярией для Мукачевской епархии. Анализ церковного строительства позволил предположить, что часть проектов на самом деле легла в основу храмового строительства конца ХVІІІ – начала ХІХ вв.

Ключевые слова: проекты, архитектура, церковь, унификация, строительство.

Prymych M. V. Historic church construction of Mukachevo eparchy of the ХVІІІ century. a reflection of cultural orientations and economic situation of the church. Considered in the paper are the church projects of 1797. On the base of thorough analysis it is assumed that among these projects there are draughts given to Mukachevo eparchy by Vienna State Architecture Office. Due to the analysis of church structures it was concluded that a part of the projects was used for constructing churches in late 18th and early 19th century.

Keywords: Design, architecture, church, unification, construction.

© Приймич М. В., 2015